

i neslomljive odporne snage onoga naroda, čiji je sin bio, a to je mukotrpn i prostodušni narod hrvatski« je bil Hrvoja Vukčić iz roda Hrvatinićev, gospod »Dolnjih krajev« in zgraditelj mesta Jajca, ki jim je središče. O tem »gordem« mogotcu sredi Bosne, ki ga poljski letopisec Dlugosz imenuje kralja, se je zlasti v Budi budila zavist in mržnja, ker je v istini svojo posest upravljal bolj kakor samovladalec nego kakor vazal; zavistniki so ga krivili »očijukanja« s Turki in kakor Wallenstein je končno bil prisiljen pozvati Turke na pomoč. — Hrvoja je bil, kakor skoro vsa takratna bosenska aristokracija, bogomil »ili dobar Bosnjan« in je leta 1416. umrl s slastjo v srcu, da se je krvavo osvetil svojim dušmanom in ostal nepremagan, toda na krvavem obzorju se je slikala kosovska in nikopoljska katastrofa. Hrvoja je bil ne baš osobito značajan, ali silen človek. —

II. Medini Milorad, Povjest hrvatske književnosti u Dalmaciji i Dubrovniku. Knjiga I. (16. stoleće). 360 str. 8°. — Obsežno delo ni za učenje, nego za čitanje in je piscu bila glavna zadača, da bode čitalcu jasno vkupno stanje dalmatinske knjige v 16. veku; zato se slika poedinih književnikov gubi v obči sliki in si čitalec mora šele sestaviti popoln pregled književnega dela posamezne osebe. Najbolj se je učeni pisec trudil okoli vzporejanja literarnih del med seboj in z deli drugih književnosti, zlasti italijanske. To je v istini prava pot do proučevanja idej.

Dr. Fran Ilešič.

Radić Stjepan, Češko-hrvatska slovnica s čitankom i s češko-hrvatskim diferencijalnim rječnikom. Drugo, preradjeno i popunjeno izdanje. Tisak Dioničke tiskare u Zagrebu, 1902. 147 str. Cena: 1 K 20 h. — Med najznamenitejše jugoslovanske publiciste spada brez dvojbeno pisec te knjige. Učenec pariške »svobodne šole političnih ved« in praške češke univerze, deluje z neumorno marljivostjo in redko pronicavostjo duha na polju socialnega in narodnega, oz. socialno-narodnega slovanskega vprašanja, osobito v praškem »Slovanskem Přeledu«. Stojec na stališču slovanske narodnosti in jugoslovanske narodne zajednice, kaže neprestano s konkretnimi slučaji, kako nas tujstvu izročata naš liberalno-klerikalni in hrvatsko-srbski spor. Ob lanskih protisrbskih zagrebških demonstracijah je demonstrante pozval, naj obrnejo rajši svojo silo proti madžarskim napisom na zagrebškem državnem kolo-dvoru, in je bil zato štiri mesece zatvorjen. Meseca februarja se je moral pred sodniki zagovarjati, ker na hrvatskih tleh železniškemu izprevodniku na madžarsko vprašanje ni hotel pokazati voznega listka, a prav zadnji čas smo čitali, da je bil iznova radi političnih demonstracij aretovan. — Kako to, da izdaja tak publicist slovnico? Vešč češčini kakor materinski mu hrvaščini, videč v Čehih vzor slovanskih delavcev, želi z učenjem češčine med nami gojiti istinito slovansko vzajemnost. Slovnico in slovar označuje dobro izraz diferencijalnost. Le tista pravila se podajejo, ki ločijo češki jezik od hrvatskega, a zato se poudarjajo vsi občni zakoni, po katerih se iz čeških besed dobe hrvatske. »Tko se nauči (po teh zakonih) misliti čitajući češki, naučit će češki za mjesec, dva najdulje . . .« Neovržno je, da je samotvornost pri učenju slovanskih jezikov na tej osnovi mogoča, potrebna in koristna.

Dočim obsega slovnica sama le 28 strani, obsega dodana čitanka 58 strani. Ta čitanka pa ni kaka krestomatija češke proze ali antologija češke poezije, marveč vrsta aktualnih člankov narodnostne in politične vsebine, ki vsi pričajo

globoko uverjenost pisčevu o posebnosti slovanske duše in o potrebi, jo zbuditi in gojiti. Iz krasnega Radićevega članka »O harmonii slovanské národní duše« iztaknem besede: »Slovanom grozi največja opasnost iz domnevanega nasprotja ideje narodne in humanitetne« — »Karkoli junak stori, naj se Boga boji in v duši svoji ne greši« (izrek preprostega Dalmatinca) — »Ljubezen v rodbini in domoljubje v narodu se mnogim že zdi romanticizem in vendar hočejo ljubiti vse človeštvo«.

Po svoji uredbi in vsebini bode knjiga izvrstno služila vsakemu Slovencu, ki se misli učiti češčine. Cena (1 K 20 h) je zelo nizka.

Dr. Fran Ilešič.

»Slovník staročeský«, napsal Jan Gebauer. Vidávají »Česká akedemie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění«, a »česká grafická společnost Unie«. V Praze 1902. Nakladem »České grafické společnosti Unie«. Tega znamenitega dela sta izšla 6. in 7. sešitek. Vsak sešitek stane 4 K.

K. Gersin: Macedonien und das türkische Problem. Wien. Druck u. Verlag von Kratz, Helf & Comp. 1903. Str. 50. — Oči vse Evrope se ozirajo sedaj na Balkan, kjer se je začelo odigravati novo krvavo dejanje tiste drame, ki jo imenujejo nekateri tudi — vztočno vprašanje. Pred 25 leti so rešili ruski junaki velik del Bolgarjev izpod turške sužnosti ter jim ustvarili svobodno državo. Srbija je postala samosvoje kraljestvo, Črna gora je razširila svoje meje; takisto si je tudi Rumunija nekaj s svojo, nekaj z rusko pomočjo priborila neodvisnost. Samo takozvana Macedonija je vsled malomarnosti evropske diplomacije ostala neodrešena. Ta krasna dežela je po ogromni večini svojega prebivalstva slovanska. Bolgari in Srbi so tudi tam doma. Čisto naravno je, da slovanski Macedonci ne marajo več prenašati turškega jarma, in če bi ga prenašali radovoljno, bi ne bili vredni, da so ljudje! Borba Macedoncev za svobodo je sveta. Vstaši, ki se bore proti turškemu nasilstvu, niso »bande«, kakor jih psujejo nekateri demoralizovani židovski žurnalisti, nego junaki so; »banda« so le dotični od Turčije podkupljeni tintni kuliji. Zmedene razmere na Balkanu so prava sramota za vso civilizovano Evropo, ki se je genila šele sedaj v prid Macedoncem, ko je v nevarnosti mednarodni »mir«.

Nikakega dvoma ni, da zmagajo Macedonci in da si pribore s pomočjo slovanske Rusije neodvisnost. Ure turškega »gospodarstva« v Evropi so štete, in čimprej se preseli Turek v Azijo nazaj, odkoder je prilomastil, tem bolje! Za sedaj zanima vsakega izobraženca, posebno pa vsakega Slovana položaj slovanskih in krščanskih Macedoncev. Literatura o tej deželi narašča od dne do dne. Ni pa vse čista resnica, kar se piše o njej. Brošura, ki jo je spisal K. Gersin (psevdonim!) je sestavljena po najboljših virih in čitatelj se sme zanesti, da podaje pisatelj resnično podobo macedonskega vprašanja. Če se mu je vtihotapila kje kaka pomota, bi ne bilo nikako čudo, ko vemo, kako vse premalo je še znanstveno preiskana Macedonija. Gersin je Slovan in kot Slovan želi svojim macedonskim bratom skorajšnje osvoboditve, da bodo mogli napredovati v evropski civilizaciji. Gersin je naštel vseh macedonskih Slovanov 2,146.336 duš. Albancev, teh najhujših nasprotnikov vsakih reform, je baje 708.385 duš... Avtor podaje po krepko pisanem uvodu najprej zgodovinski pregled Macedonije v raznih dobah, potem govori o prebivalstvu samem, posebej še o macedonskih Slovanih. Nato opisuje tudi druge narodnosti (Turke, Grke, Albance,